

Any XVIII

Barcelona 12 Octubre de 1905

En Rossi ressucitat;
 Novelli rejuvenit;
 un Zacconi refinat...
 Veus aquí sintetisat
 en aqueix triple sentit
 la gran personalitat
 artística, de vritat,
 d'aqueix actor escullit
 entre 'ls millors qu' hem trovat.

SE

Còpia fot. A. Esplugas

Ferruccio Rossi

DE DIJOURS A DIJOURS

ARA vé la grossa.
Y qui 'ns la té de portar es lo ministre d' Hisenda, lo gran dramaturch espanyol en Joseph Echegaray.

Sols que com la seva lley es fer dramas, d' aquells del pinyol dols... es á dir dels que s' acaban matant á tothom, fins l' apuntador, es molt de temer, que 'ls *pressupostos* qu' ha de presentar, s' acabin també ab una degollina general del país, que no li quedin ganas de contarho.

Clar que l' assassinat, será á las butxacas... que 'l ministre d' Hisenda qu' ens *administra* de sanguinari no n' es, ni te pel de tonto.

L' home dels ulls á la casaca, volém dir 'l ministre jep!.. ara no 's pensin que volém dir del *frac* foradat, qu' ens referim als guarniments d' or del voltant, es á l' estat present 'l que te més importancia, dins del govern.

Tant si ho volen, com si no ho volen, aqui qui paga mana... y com que 'l de l' Hisenda te las claus de la caixa dels quartos... que no son seus; es ben cert lo qui governa.

Avants era molt diferent, ¿més avuy?

Tota la qüestió es de quartos.

Diner... diner, que 'l demés son trons.

¡Ah! no pas aqui so'zament; es per tot arreu, arreu.

Absoluts ó lliberals; blanchs ó negres, verts ó bé madurs, son com las criadas 'ls governants.

Podém cambiar de noms; tant se val., sempre 'l mateix sistema.

Si 'ls conservadors d' en Maura ó d' en Villaverde, 'ns ventavan las denuncias com garrotadas de cego, já fe de Deu qu' aquets lliberals d' en Montero Ríos no 'ns las perdonan pas!

La manera no pot ferse més democrática... y acabantse ab quartos.

Uns cridan, mouhen soroll, per sos fins polítichs: *à ver, tres pasos al frente*, caigui qui caigui, que qui jema ja ha rebut.

¡Més va patir Deu per la humanitat, y miréu com li pagué!

Tornant al assumpto, que n' havíam fugit, porque 'l que li trepitjan l' ull de poll, pert 'l fil del discurs a perdre el mon de vista, 's veu que 'n materia de *presupostos*, l' Echegaray vol mantenir y aumentar lo *superabit* es dir: per viure ab vritat ó be ab mentidas, que 'ns sobran els quartos, quan ens estém morint de gana.

Ben clar vol dir que val més enveja que pietat, y está clar, que aixó es una fanfaronada, y els castellans de fanfarróns no 'n son tant com els portuguesos, pero poch se 'n hi manca.

No cal ferse ilusions y á mi, que no 'm vingan ab falornias, encara que me l' estími á l' Echegaray; els *pressupostos* del any que ve, serán els mateixos del any passat, com els del altre y com els que encara te de venir.

Tot lo més que farán es carregar la barra... y avant. ¡Pélinlo al pobre Peret!

Tothom sab que 'l renaixement de las nacions, prové de la bona lley y administració lleyal dels *presupostos*, la bona marxa, de traurers de sobre las sangoneras. ¡Y aixó també ho sab l' Echegaray.

¡Prou que ho sent, mes no pot plorar!

La constitució del imperi Alemany, son gran corch després de la guerra de 1870 fou previnent dels plans d' Hisenda.

Ahont hi ha quartos, hi ha alegría!

En Thiers va regenerar la Fransa després del desastre, proclamant la República... ¡éll qu' era monárquich!.. y anant á recullir diners per tota l' Europa, que no tan sols van abastar per pagar l' indemnisció de guerra als prusians, sino pera surmontar la Fransa potenta, rica y esplendent, qu' es la enveja de tothom.

A bescambi lo que fem aquí es enganyarns' á nosaltres mateixos, fent bufonadas de richs, quant las xifras apuntadas als *presupostos* no hi arriban per pagar els deutes qu' encara tenim de las guerres que ja 'ns van costar Cuba y Filipinas, ni menos per pagar els profesors de segona ensenyansa y de las universitats, que 'ls fan explicar asignaturas extraordinarias y fora d' hora, per dirli que no hi ha quartos quan han de cobrar.

¡Y després que recorrin, que ja farà bon sol, quan els hi arribin las missas!

Aquesta manera de fer els *presupostos* espanyols, potser si qu' es bona, pero ningú ho diria, porque son el d' aquell que no mes gastava 80 céntims cada día per menjar, pero 's va morir de gana.

¡No faltan certs capitosts rumbosos, que tenen sempre diners per pagar lo *presupostat* y encara sobran!

Pero aixó no resa ab l' instrucció pública.

Ja 's vell que 'ls mestres se moren de fam... y de tant vell, fins ho han tret de las comedias.

Lo que hem dit dels mestres, encara es més gras quan se tracta de l' Administració de Justicia.

Las quantitas votadas, no bastan pas per pagar testimonis, perits y jurats... y 'l que passa es: que quan un ha format part del Tribunal popular y s' en hagut d' entornar ab els bigotis aixuts, no poguent cobrar 'ls jornals que hi ha esmersats quan 'l tornan á demanar 's fa de pencas y ni de rosegons, vol anar ningú á fer á la justicia 'ls serveys que pertocan al bon ciudadá.

¡Com qu' aquí 'ns fa més por la Justicia, que 'ls lladres!

Si tot l' explicat no fos prou... aqui vá la torna.

Bo y convenient 'ls ministres y els altres, ab que l' impost dels Consums s' ha de treurer per immoral, per escandalós, per no ser equitatiu... y porque es sangriu pe 'l poble treballador mentrestant que 'ls richs, ni s' en senten... ara va l' argument decisiu, per si 'ls feya falta, que no ho podém pas creurer.

L' arrendatari dels consums de Madrit, s' ha guanyat aquest any passat 19 millóns de pessetas.

L' Echegaray prou está amohinat, y cada día es més contrari dels arrendaments y monopolis de las rendas públicas.

Aixís ho diuen 'ls diaris de Madrit y ¡fins pintan al ministre plorant com una Magdalena! mes fa 'ls presu-
postos nous y 'ls consums encara hi son.

Ja no cal dir res més de la contribució de consums, quan tothom sap com es progressiva al inrevers; es á dir més carregosa pe 'l pobre que no pas pe 'l rich, una càrrega, qu' encareix 'l preu dels menjars, fent major la miseria dels pobles... vexatoria, per la forma d' exacció... y ara surt qu' es motiu de lucros es candalosos.

¡No 'ns faltava més!

Pero ¡ Echegaray s' acontenta plorant.

Un altre dels punts negres d' aquesta contribució, que mala negada fassil es que lo que 's recull per l'

Estat, no arriba á las dugas tersas parts de lo que se 'n treu.

Ho comproba el ministre mateix, ab els dinou milions del arrendatari de Madrit.

¡Ell mateix ho díu, pero s' acontenta plorant!

¡Si l' impóst es en sí odiós, qui pot sostenir l' impopularitat y l' injusticia del tribut recarregat ab las ganancias d' empresas particulars!

¿Volen saberho?

L' Ajuntament de Barcelona que va buscant arrendatari pe 'ls consums; ¡no n' hi mancarán!

CALIXTE PI Y XARAU

LO BANCH ESCORN

M' agrada tocar lo corn dels llebrers corrent derrera, pero molt més seure' entorn de la llar, quan la foguera espurneja en la fumera que cubreix al banch escorn.

Bo es tindrer la casa bé y en grans armaris guardar tela y llana; tot lo qu' es útil convé, pero res hi ha com la llar catalana.

Sé que 'l lloch en que s' hi escrin, s' hi calcula y 's conta l' or, es gran basa, pus ve á sé 'l cap, com se diu; pero la llar es lo cor de la casa.

Com lo llit, quan agegut un hi descansa dormit, no hi ha cosa; pero en lo banch assegut y vora 'l foch abaltit, més s' hi gosa.

Per xó, si es grat toca 'l corn dels llebrers corrent derrera,

molt més grat es seure entorn de la llar, quan la foguera espurneja en la fumera que cubreix al banch escorn.

En la llar s' hi menja, 's beu, s' hi contracta, 's plora, 's riu y 's bromeja; los vellets pregan á Deu pel jovent que fa 'l cap viu y festeja.

Cada cosa vol son lloch, mes que la llar te molts fins ningú ignora; pus beure y menjá en lo foch es escalfarne de dins y de fora.

En lo banch-escorn sentats los de la familia junts fan historia, recordant los fets passats que honran dels parents difunts la memoria.

Per xo, si es grat toca 'l corn dels llebrers corrent derrera, molt mes grat es seure entorn de la llar, quan la foguera

espurneja en la fumera que cubreix al banch escorn.

Lo tradicional porró signa al cel desde aquell banch y 'ns ufana, recordant, ab vi del bo, las quatre barras de sanch catalana.

Tot qui en aquell banch se seu, porta barretina y díu ab molta honra: que per un voler de Deu, Catalunya encara viu, sens deshonra.

Pus lo ganibet del pa, que encadenat va seguint, vol que diga de bon cor tot catalá, quan recordi á Felip quint: ¡malehit siga!

Toquin altres, pus, lo corn dels llebrers corrent derrera, que jo 'm quedaré al entorn de la llar, quan la foguera espurneji en la fumera que cubreix al banch escorn.

I. F. F.

EPIGRAMAS

Te molt bon génit l' Ignés, sab cusir com la primera fent punys; pero molt s' altera si dich del ofici qu' es...

T.

Un, per cosirse un botó, va dir:—Noya, dom lo fil, y ella respón:—Senyor Gil no tinch pas mes que cotó.

S. P.

Per un carreró passava un pobre, esclamantse així: —Apiadéuse de mí que 'm falta 'l que 'm sustentava. Y un senyor que l' escoltá, li digué:—¿Que habéu perdut? Y éll respongué conmogut: —Las ganas de treballá.

Deu, de barro al home feu, y aquest, de fusta fá a Deu.

—Empesta aquella que passa —¿Qui vols dir? ¡Ah! la Coloma —Que ha de ser: si per cas, homa, sería la colomassa.

R. E.

—¿Aquest noy, deya un á una, es de vosté y en Pasqual? Y ella, vehent que 'l marit hi era, vá respondre: es *natural*.

***

LA TOMASA
Degeneració

Lo Baró de Matabous
qu' era un feudal de molts... sous.

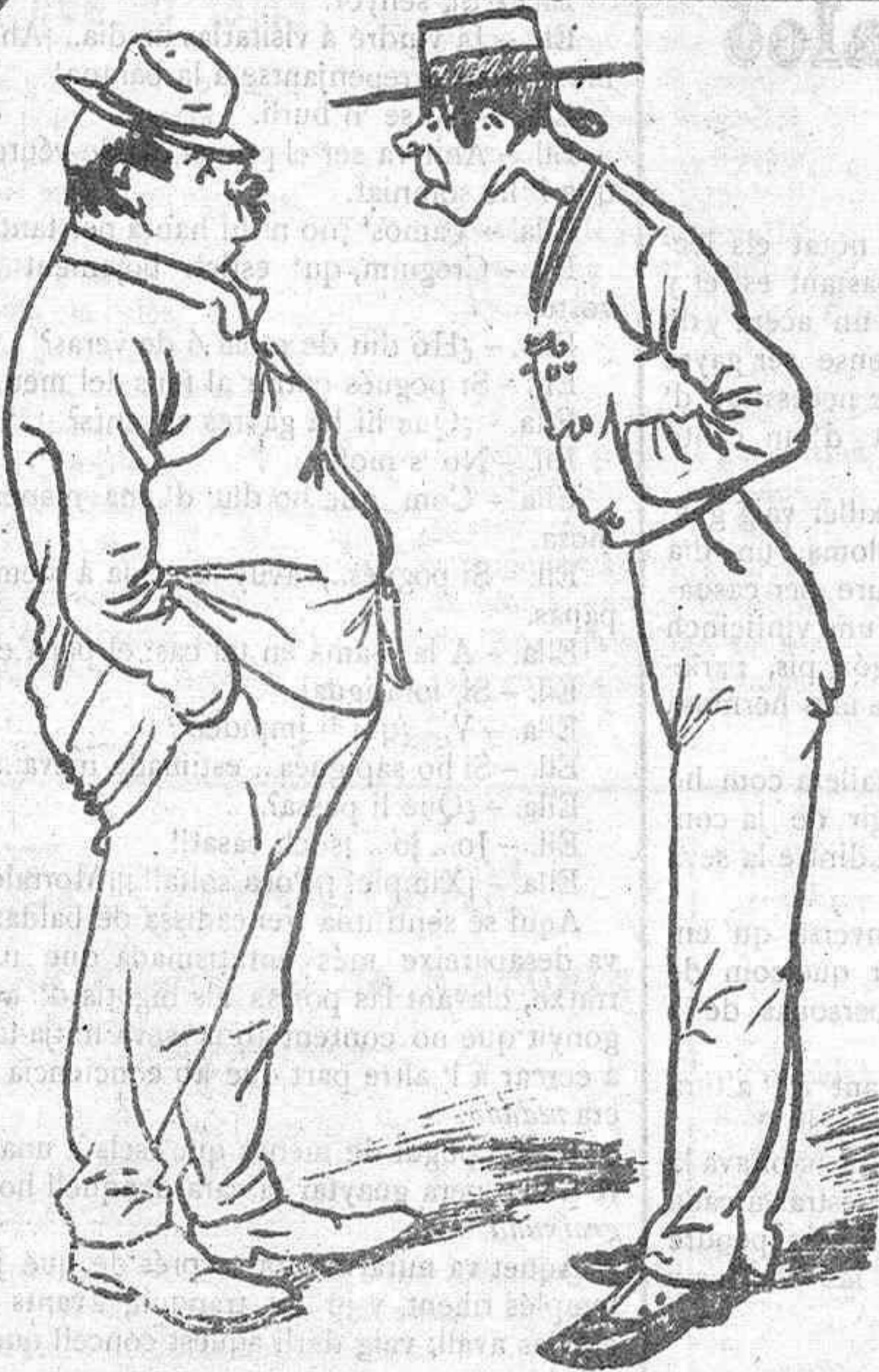
Lo descendent del Baró,
lo Comte del Cigaló.

Un re-net del Comte dit,
qu' era un cómich de Madrit,

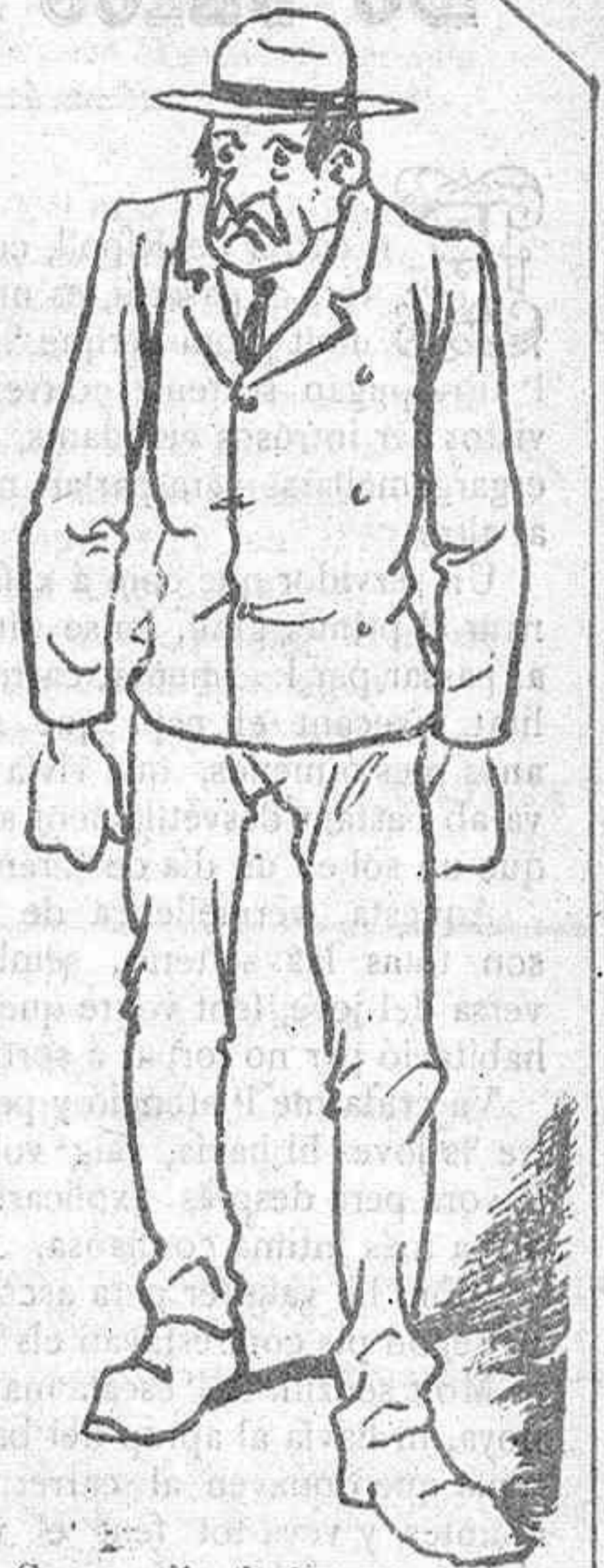

Un nebot del cómich, cert,
qu' era un *tronat* y un vell-vert.

—¿Que cuanto quiero ganá
por todo lo revolcone?

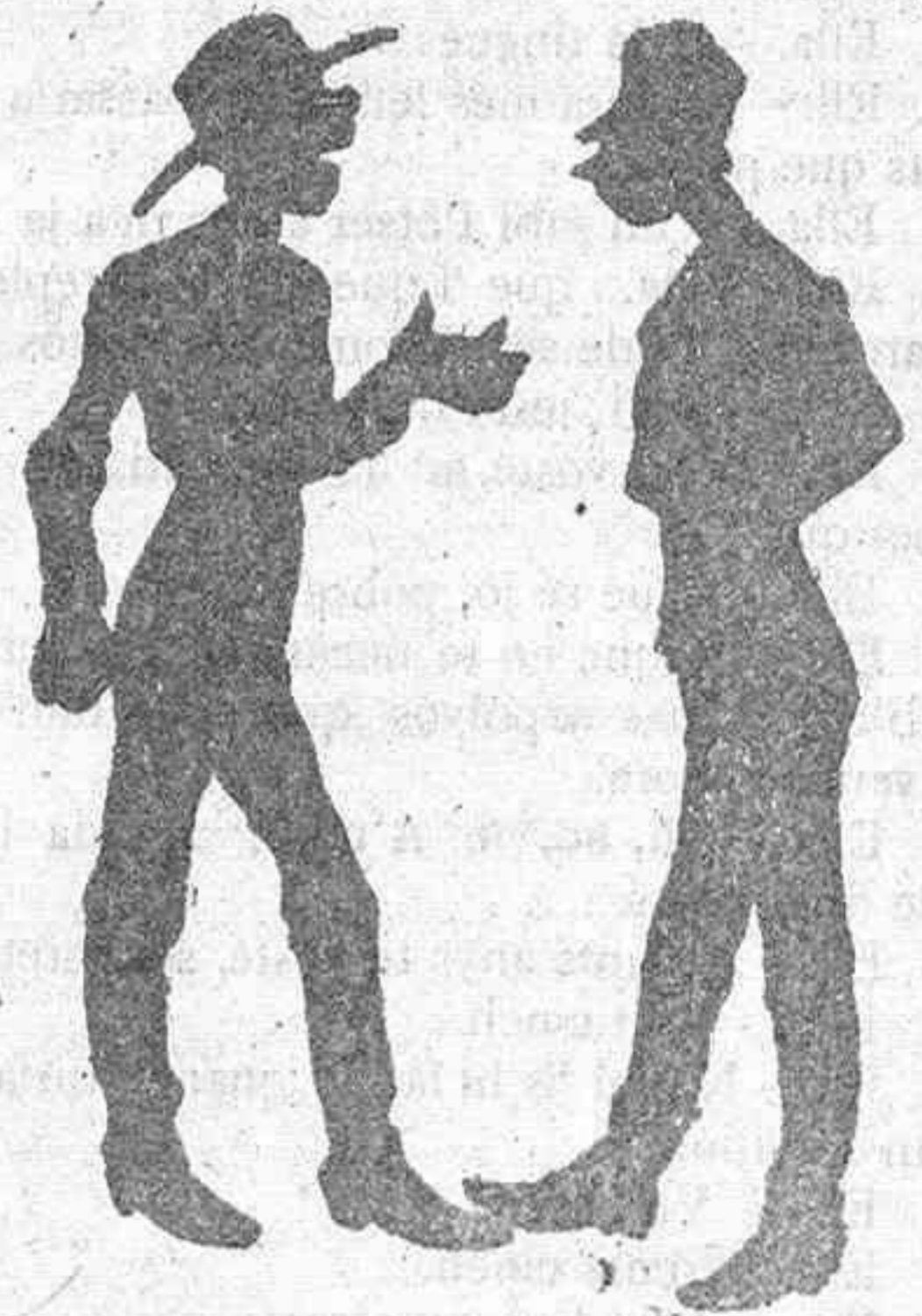
No tiené pa mi millone
bastantez ni el mizmo Shá.

Segons diu 'l *Greath-Stern*
debutará á las Arenas
aquet guapo, *En Pocas-pencas*,
lo gran torero d' hivern.

Aqui está 'l *tio Pa-y-nous*
descendent dels *Matabous*
que se n' ha anat mil cops d' oros
á la plassa matant toros.

De baleó á baleó

EL carrer de Ripoll, com haurán notat els lectors al pasarhi, es un carreró bastant estret y molt propi perquè 'ls vehins d'un' acera y de l'altre pugan sostenir conversacions, sense ser gayre vistos per intrusos viandants, com sense necessitat d'esgargamellarse pera parlar naturalment d'un cantó al altre.

Un servidor que com á xafardé y batxiller vaig guanyar el primer grau, sense títol ni diploma, un día al passar per l'esmentat carrer, vaig veure per casualitat, aixecant el cap, que un jove d'uns vinticinch anys mes ó menos, que vivia en un segón pis, parlava ab bastant desvetllament ab una noya més hermosa que un sol en un día de serena.

Aquesta, vermellenca de galtes y riallera com ho son totas las solteras, semblava refugir de la conversa del jove, fent veure que 's ficava á dintre la seva habitació per no tornar á sortir.

Va cridar-me l'atenció y pensat la conversa qu'entre 'ls joves hi havia, vaig volguer sentir quelcom de la vora pera després explicarho á las personas de la meva més íntima confiança.

¿Com ho vaig fer pera escoltarlos, estant á l'altura de segón pis com estavan els dos personatjes?

Molt senzill. A l'escala mateixa d'ahont habitava la noya, hi havia al aprop del balcó unas finestras á cada replá que donaven al carrer; desde allí vaig pendre apuntes, y veyá tot fent el dissimulat las accions y riallas que abdós se feyan.

El diálech era 'l següent:

Ell. - Un servidor no puch queixarme de la sort, tinch quaranta drets al mes y una caseta á Sant Martí, que si be renda poch, sempre n'hi ha per algún refrigeri.

Ella. - Jo la tingués...

Ell. - No fora més felissa ni passaria més penas de las que passa.

Ella. - ¡Qui sab! Potser si fos rica ja fora casada.

Ell. - Vaja... que 'l que pugui arreplegar aquet cos tan bufó, ha de ser l'home mes ditxós del mon.

Ella. - Fugi ¡está de broma!

Ell. - Veu, vosté m'ha simpatissat molt... ¿y sab per qué?

Ella. - ¡Qué sé jo, pobre de mi!

Ell. - Perque no té necessitat de pintarse la cara ab coloraynas y polvos que embrutan y fan envellir avants d'hora.

Ella. - Ah, no, no. A mi m'agrada lo natural; res de fingiments.

Ell. - ¿Quants anys te vosté, senyoreta?

Ella. - Vinticinch.

Ell. - Ningú 'ls hi faria: ¿quants diria que 'n tinch un servidó?

Ella. - Vintiset.

Ell. - Trenta cinch.

Ella. - Está ben conservat.

Ell. - Y aixó que hi passat penas... ¿Que se 'n va?

Ella. - No; 'm creya que la mamá 'm cridava.

Ell. - Es la seva mamá aquella senyora que du dol?

Ella. - Si, senyor.

Ell. - Ja vindré á visitarlas un dia.. ¡Ah, que está hermosa, aixís arrepenjantse á la barana!

Ella. - No se 'n burli.

Ell. - Ahir va ser el primer día de véurela y creguim que l'he somniat.

Ella. - Vamos' ¡no n'hi haurá per tant!

Ell. - Creguim, qu' estich bojament enamorat de vosté.

Ella. - ¿Ho diu de mofa ó de veras?

Ell. - Si pogués entrar al fons del meu cor.

Ella. - ¿Que hi ha gayres envants?

Ell. - No 's mofi.

Ella. - Com que ho díu d'una manera tan llastimosa.

Ell. - Si pogués.., avuy la venia á demanar als seus papás.

Ella. - A la mamá en tal cas: el papá es mort.

Ell. - Si, fora igual.

Ella. - Y... ¿quí li impideix?

Ell. - Si ho sapigués... estimada meva...

Ella. - ¿Qué li passa?..

Ell. - Jo... jo .. ¡soch casat!!

Ella. - ¡Ximple! ¡¡Poca solta! ¡¡¡Morratot!!!

Aquí se sentí una trencadissa de baldas, y la noya va desapareixe més enfutismada que un soldat borratxo, clavant las portas als bigotis d'aquell desvergonyit que no content ab la seva mitja-taronja, anava á cercar á l'altre part que ab conciencia sabia que li era vedada.

Jo, no puguí de menys que esclafá una rialla y treure 'l cap pera guaytar la cara d'aquell home de barra groixuda.

Aquet va mirarme tot sorprés de que jo m'el contemplés rihent, y jo tot tranquil, avants d'anarmen escalas avall, vaig darli aquest concell que m'el deurá agrahir:

- Quan vulgui cassar, siga en canya ó ab xarxa ó en ratera, avants pegui un tiro á la dona: es de l'única manera que no ha de temer que li esbullin el marro...

Ni 'm va donar las gracias, ni cap mostra d'agrahiment.

¡Feu favors á ximplés y pujéu á l'alsada d'un segón pis á ferlos!..

Jo, desde aquesta feta, que en parlant d'humanitat, els pels se m'erisan!

EMILI GRAELLS CASTELLS

EL GRAN CAMÍ

(IMITACIÓ)

El camí es ben segur, pero espinós
y tortuós,
y además exposat á grans ventadas
y sotregadas.

Blasfemós y calumniós, aspre y dur
com lleig insult,
en el seu fondo sensacions hi guarda
que fan basarda

d'un goig íntim y sant; d'un goig qu'encisa
y l'acaricia.

(Aquest es el camí de la justicia.)

JOAQUIM NAVARRO

Lo que jo faria

L' home que deu y no paga,
tenint per poguer pagar,
y en lloch de remunerar,
se 'n va pel mon fent el plaga,
y en luxos y diversions
teatros, balls y cafés,
se gasta tots els calés,
y 'ls demés que estiguin bons;
á fi de que allá hont anés
inspirés antipatia,
ab bisturí li escriuria
sobre el front «Soch un inglés.»

La noya qu' es sa passió
la polvera y la fragancia,
y 's desvetlla sols ab l' ansia

d' exhibir son cos bufó,
y que no sab rentá 'ls plats,
que no sab coure escudella,
y que ni sab la trapella!
com se fan els ous ferrats,
jo no mes que ab noble fi
de salvá als joves del día,
sobre el seu front escriuria
«¡Ay d' aquell que 's casi ab mi!»

Al crítich que apenas sab
lo que son parts de gramática,
y ab «jactancia» molt apática
pretent ser home de cap;
y comensa á mourer brega
tildant lo que ell no sab fer,
de lleig y fals quan sol ser
més guapo que ell y sa pega,

li escriuria tot seguit
ab lletra fonda, molt fonda...
«Jo soch el mes trepissonda:
soch un burro y presumit!»

Y 'l més farsant orador
que ab política se enreda;
que al pobre fa tornar bleada
dihentli qu' es son redemptor;
que mentres grans espatechs
sembla arreu per tot hont passa,
éll ab tota la catxassa
restaura 's ab bons bifftechs,
jo no li pendria el pel
ab lletreros; per més mengua
li arrancarí la llengua
fins baix de tot d' arrell

RAMPELLS

TARDORENGAS

EULLAS SEGAS DE LA HISTORIA

(Acabament)

VII

En temps del Gran Capitá, varen ser desafiats dotze soldats espanyols, per dotze de francesos. Gonzalo de Córdoba escullí 'ls dotze soldats seus.

Efectuat lo desafío, no pogué declararse la victoria per cap dels bandos combatents, havent donat els jutjes de camp á uns y altres soldats, per bons.

Al presentarse 'n García de Paredes, un dels soldats nostres, al Gran capitá, aquet li digué:

— ¿Cóm ha quedat lo desafío? ¿quins han guanyat?

— Senyor, (respongué) ens han donat á tots *per bons*.

— *Per millors* os havia jo escullit.

VIII

Al objecte de felicitar á Sixto V pera sa elecció de Sant Pare, Felip II enviá per embaixador al jove Condestable de Castella.

Entadat lo Papa per lo qu' ell considerá com una falta de respecte, digué al mateix Condestable:

— ¿No te vostre rey homes, que no hagi pogut enviarme un embaixador ab barba?

— Si, Pare y Senyor; (contestá l' interpelat) pro si el rey hagués cregut que 'l respecte consistia en las barbas, os hauria enviat per embaixador á una cabra masella ó á un boch.

IX

Quan varen notificar á Napoleón III la mort del seu banquer, preguntá:

— ¿Quina fortuna deixa?

— Vint millóns de franchs.

— Devéu volguer dir vuytanta millóns.

— No, no; vint millóns.

— Jo 'm creya que tenia una *posició desahogada*. (!!)

X

Voltaire era molt vell quan va fer sa primera visita á la famosa comedianta Sofia Arnould.

Ella 'l rebé ab tant carinyo que li demaná permís pera ferli un petó á cada galta.

— ¡A bon' hora 'm veniu per ferme'petons! (esclamá 'l gran esceptich) ¿No veyéu que ja casi no tinch cara?

XI

Entrant un día Cervantes á un hostel d' un poblet de la Manxa, ahont hi feya moltes anadas y vingudas, lo mosso del hostel li digué:

— ¿Sabeu, senyor, que la filla del amo ha parit?

— ¿Y á mi que m' importa?

— Es que dihen si el nen nascut es fill vostre...

— ¿Y qué t' importa á tú?

XII

Quan lo célebre siti de Gibraltar pe 'ls francesos que sigué un siti inútil per la resistencia heróica de la guarnició, lo dia antes de la retirada del exércit sitiador varen preguntarli al General en Quefe del mateix, marqués de Brieve:

— ¿Com vá 'l siti, General?

— Molt millor; (contestá) ja comensa á aixecarse.

XIII y darrera

Referintse al rostre impassible de Talleyrand, deya un diplomátich:

— Es un home tan dissimulat, que, si enrahonant ab un personatge, li donguéssin un pessich ben recargolat, no li veurían fer lo més petit gesto.

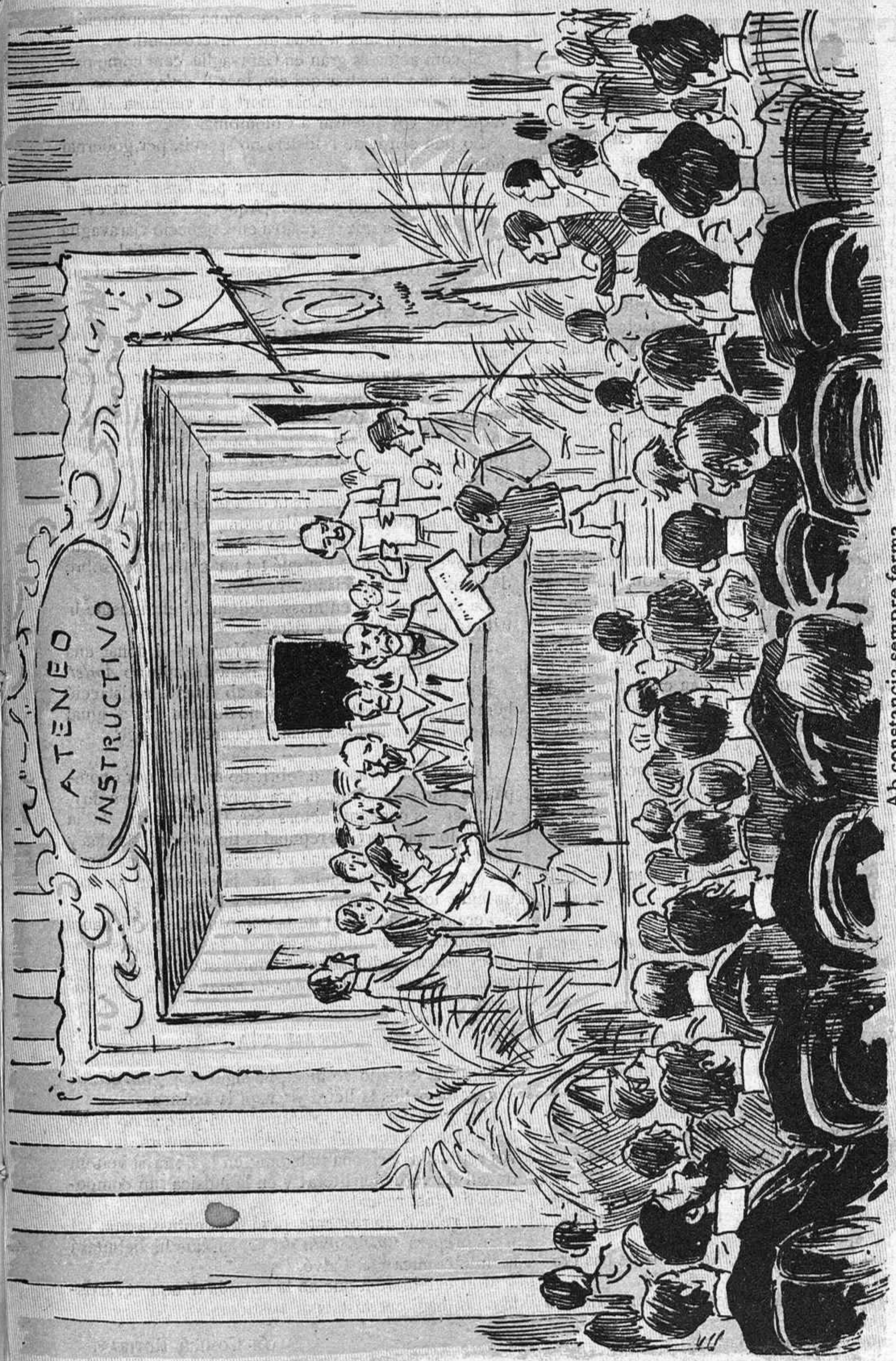
Lo coleccionador,

PEPET DEL CARRIL

(La segona col·lecció,
fins la vinenta tardó.)

Els elements radicals
al despullar *La perdiu*
troban que sota *las barras*
no hi queda res *foressiu*.

Ab constancia sempre ferma,
procurantse il·lustració,
els obrers dedican festes
al treball y á la instrucció.

TEATROS

PRINCIPAL

Lo reputat artista Sr. Graner, ha prés en arrendament aquest teatro y en ell se proposa presentar temas populars de nostra terra, visions de la Naturala, de historia, de costums etc, etc, per medi de quadros plástichs, musicals y corals, habentli ofert sa cooperació mestres tan notables com los Srs. Pedrell y Morera; literats tan distingits, com Guimerá, Pin y Soler, Costa, Carner y Gual; y escenógrafos tan superiors com Junyent, Alarma, Moragas y Vilumara.

Además alternarán en dits espectacles, proyeccions cinematográficas y películas parladas y baix la direcció del Sr. Gual se donarán representacions de tragedias antigüas y modernas per un escullit quadro escénich del que 'n forman part las actrius Stas. Baró (Emilia), Ferrer (Fina) y Cazorla y Srs. Gimenez, Puiggari, Casals y Santpere.

Celebrarém que la iniciativa del Sr. Graner, li dongui lo felís resultat que desitja.

NOVETATS

Quan en Rubinstein va estrenar la partitura de *Le demon* creyém qu' era al teatro de Dresde, va necessitar quatre mesos d' ensajos diaris, per arredonir l' orquesta qu' era de mestres.

Donchs aquí, ab una orquesta *bilingüe* y ab un sol ensaig general, han donat al públich l' ópera, que ni menos 's pot jutjar, perque no l' han cantada.

Demon tal com s' ha fet ara, fa l' efecte d' uns pastorets ignoscents y primitius més propis per canalla que per gent gran.

Per plegar aviat... y fer fugir la concurrencia del teatro, no podían triar res mellor qu' aixó.

No 'ns cal parlar de cantants, ni de res.

¡Be massa qu' han fet!

¡Aixó es sortir á las astas del toro!

La direcció, no pot ser pas pitxor... ¡no 'n te la culpa 'l públich! ¡Cál.

Dissapte se reinaugurarà aquet teatro ab lo gran actor italiá Sr. Garavaglia, donant una petita série de funcions.

Felicitém al iniciador d' aquesta contracta.

CATALUNYA (ELDORADO)

No 's pot seguir á en Garavaglia... fil per randa, obra per obra.

Cada vegada que 'l veyém 'ns agrada mes y voldríam tenir lloch y temps pera aponderar las bellas que sab trobar en cada una de las obras que posa en escena.

Lo mes sobres-sortint d' aquesta setmana es l' haverse omplert lo teatro en la vetlla de son benefici.

Aixó 'ns plasqué molt.

Encare hi há bon gust y 'l ferho bé no es pas predicar en desert.

Arlequin, re, es una sátira tremenda contraria á la monarquía.

¡De quin modo el treu en Garavaglia!

Aquell acabament del primer acte, es gros; no 's pot demanar mes vritat.

L' efecte s' atrapa sens cap mena de preparació... tot es natural, fins la falla mes inverossimil.

Si com actor es gran en Garavaglia, com home particular 'ns vá mostrar qui era, fent l' *Arlequin, re*.

La monarquía crapulosa mort á la venjansa d' Arlequí que vol defensar á Colombina.

Lo bon sentit de l' histrió no serveix per governar homes.

La monarquía ha de recaurer per forza á mans d' un príncep imbécil y tonto. ¡Aquet será 'l bon rey!

Els aplausos que 's guanyá en Ferruccio Garavaglia digué que no 'ls mereixia ¡Hermosa modestia!

Volgué dar la part mes grossa á n' en Paladini qu' es son mestre, y també á Novelli y Zacconi.

Per tots n' hi hagué.

També 'ns ha donat una representació de *Il vetturale Henschel*, *Kean* y *La morte civile*. En totas tres obras se 'ns ha mostrat ser un eminent actor y que s' identifica ab lo personatge que desempenya d' una manera acabada, pero en las últimas escenas de *La morte civile*, arribá al *summum* del art, puig hi estigué imponderable, si aqueixa es la frase que vulgui dir lo mes elevat en art.

Ab tot y haver sigut vista dita obra per eminencias tant extraordinarias com Mayeroni, Salvini y Zacconi actors italians y Vico y Mata, espanyols, no recordém altre execusió igual. Estigué fet un colós y per sobre de totas las eminencias transcrites.

La concurrencia en massa delirant d' entusiasme li tributá una ovació may vista.

Sabém que pasa al teatro de Novetats á donar una serie de 12 funcions més. comensant dissapte ab *Amlet*.

Poch sab l' eminent artista ab quanta satisfacció hem sapigut aquesta noticia y no duptém que d' igual manera la rebrán los ayments del art dramátich.

Dissapte se tornarà á obrir de nou ab nova companyía que será cómica-lírica pera *género chico* dirigida per los coneguts actors Srs. Gil y Juarez, de la que 'n forman part las reputadas tiples Srtas. Bordás y Fernández, la Ramos que vé precedida de bona fama, la característica Sacanellas, que ja es sapigut ne sap un níu y los Srs. León, Corbelle y Rojo.

Pera obras de debut de la companyía, no hi haurá estreno com era típich en aquesta *casa*, ja que se posarán, *salvo* modificaciones imprevistas, *Los zangolotinos*, *Caramelo*, *El puñao de rosas* y *La tempranica*.

GRAN - VIA

L' últim estreno verificat, ha sigut *La guardia de honor*, de Sellés la lletra y Chapí la música.

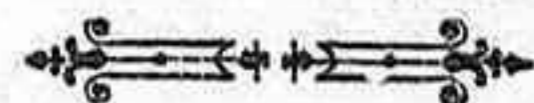
Dita *guardia* si bé no entussiasmá perque no hi há lo perquè, un cop més acreditaren sos autors las sevas reputadas personalitats puig en la lletra si veu un treball de verdader literat y en la música un compositor de gust refinat.

Fou rebuda ab respecte, pero sens entussiasme.

Se prepara *La favorita del rey* en que hi debutará la tiple cómica Sta. Calvó.

Molt celebrarém que ab la entrada d' aquesta artista no hi hagi enemistats de bastidors.

UN COMICH RETIRAT.

¡Castanyasi!

Aquet senyó aquí plantat
 vá rebre la gran *castanya*
 per volguer ser diputat,
 y are, fent molt mala ganya

y l més calent á l ayguera
 demana á la castanyera
 (com que quedá arruinat)
 castanyas... per caritat.

En la darrera funció teatral donada en lo «Centro Gerundense» se posá en escena *El Padrón municipal*, confiantse 'l paper de *Periquito* á la nena Conxita Boadella, filla del violinista D. Joaquim Boadella, secretari del «Sindicat musical de Catalunya», la qual ne va fer una verdadera creació, essent aplaudidíssima per la distingida concurrencia que forma aquella Societat de recreo.

Després de dita obra recitá magistralment la preciosa poesia *La nit dels reys* que li valgué una ovació

Felicitém á la petita artista que per primera vegada trepitja l' escenari y que tant promet, aixís com á nostre particular amich lo nomenat violinista, *concertino* del *Teatro Cómico*.

Mes que ho tinguém per sistema 'l fugir del relat de crims y miserias humanas, que no 's poden tractar mes que seriosament, el cas qu' ha pasat ara á Rosas, es tan gros encar que no s' aparti del ordre vulgar, que fentne excepció una vegada més, aném á ferne relació.

Com que d' aquet cas se 'n han dit moltes mentidas... sobre tot pe 'ls diaris forasters, preném la relació de *El Diluvio* que n' es ben informat.

L' autor de la trageria que va succehir dijous passat á las quatre de la tarde, es en Carlos Garcia Faria, secretari de la Companyia Arrendataria de Tabacos.

Aquets Garcia Faria, sempre han dat joch.

Sent del que se 'n diu *la goma* de Barcelona may han reparat en medis per anar á sos fins.

Un germá d' aquet, es lo qui sosté lo plet famós ab la ciutat de Barcelona, volentl' hin fer pagar millóns per unas obras que va dir gir d' unas clavegueras, qu' encara no s' havian acabat, ja n' eran ensorra'tas.

¡Lo que s' en diu, gent d' influencia! ¡Dels que fan cara á tots vents!

En Carlos Garcia Faria, va contraurer matrimoni ab la filla de la viuda Brocá, ab la que va tenir fills, y jove encara va enviudar.

Després del dol, va enamorar-se de la filla d' un seu amich, que no tenia pas més enllá de 14 anys, y quina casa visitava fins al punt de que tingué de ferse precis el matrimoni.

Lo pare de la noya va quedar tan resentit del fet, que may més volgué mirar la cara del gendre, qu' havia abusat de la amistat.

Com que l' encárrech de secretari de la Companyia Arrendataria de Tabacos es d' aquells que donan per tot, va poguerse comprar un *chalet* á la vila de Rosas del Ampurdá, ahont hi anavan á passar els estius, marit y muller, y las criaturas de totas dugas donas, que de totas n' hi havia.

En Garcia Faria, per rahó de son encárrech, no podia passar tot l' istiu á Rosas y per cumplir ab tots, anava y venia tot sovint.

Sembla qu' aquest any tenian dispost tornar el disapte, quin día havia d' anar á buscar la dona y criaturas. mes lo certus es, sia per las causas que 's vulla, qu' ell anticipant la marxa s' en va anar á Rosas el dijous passat, com ja ho hem dit.

Com que la dona no se 'l esperava fins al dissapte, ningú 'l va anar á esperar com tenian per consuetut ni dona ni criaturas.

Arriva á casa y la criada li obra la porta, besa á las criaturas que van sortir corrents y se 'n va dintre cap al seu quarto.

Al entrar, ab greu sorpresa... troba la dona en brassos d' un altre home.

Desde aquell moment, ja no fou dueny de sí mateix.

Sens saber per res el que 's pescava, fora de sí gelós.. va correr á buscar un revolver que tenia á la sala d' armas, y va tornar armat al quarto quan l' amant, refet de la sorpresa buscava la fugida.

Lo marit alashoras pogué tirar fins quatre tirs á l' adúltera, que 's va quedar á terra morta y quan cregué venjada sa honra, va anarsen contrari al galán, qu' encara pogué arreplegar d' un tiro, una ferida á la cama que no se sap si es de gravetat.

L' avmant sorprés *infraganti* es lo comandant de Marina de Rosas, fa poch temps nomenat y encara no hi te la familia.

Tothom va correr al sentir el soroll, agafant á n' en Garcia Faria, que 's va declarar ell mateix autor del crim de la mort d' aquella dona, qu' ara sols tenia 21 anys d' edat.

Reconeix lo seriós del cas, y aixís ho ha escrit á sos amichs de Barcelona, á quins demana ajuda en son tránsit terrible qu' ell mateix no fou dueny d' evitar.

Han fet gran resonancia pel mon las declaracions qu' ha fet lo doctor Behring, descubridor del *suero anti diftérico*, Lo doctor Behring, s' ha gastat la cantitat que li ha tocat del premi Nobel en estudis experimentals de la tuberculosis.

D' aquets estudis, diu lo gran metje, que surtirá lo medicuratiu de la terrible enfermetat.

No cal pas descriurer l' importancia del descubrimet, ni menos la confiansa que 'n mereix l' autor.

Entre mitj dels grans homes de l' humanitat, deu contar's hi 'ls quins aportaren medis científichs pera combatre plagas assoladoras y pujará més alt que tots els que logrin aturar els estragos de la tuberculosis.

A l' enterro del poeta y académich de la Francesa, bo y ser espanyol, de naixensa, en Joseph Maria Heredia, va assistirhi tot lo mon literari, científich y artístich de París.

Van dir discursos, en Vogue per l' Academia Francesa, Marcel Prevost, per la Societat de gent de llibres y Emili Bremont per la Societat dels poetas.

Lo cadavre será enterrat á Rohuan, al panteón de la familia.

L' Heredia, fou un poeta tendre mestre en mourer la llengua francesa que no li era propia... y rich.

Sens aquesta darrera qualitat... ¿haguera anat tan enllá?

Dijous fou descuberta á Cádiz l' estatua d' Emili Castelar.

Fou un homenatge que li devian la patria gran y la patria xica.

Perque en Castelar era fill de Cádiz.

Per una d' aquestas cosas estranyas, al mon, qui va fer el gasto de discursos y d' eloqüencia tribunicia, llochant al republicá Castelar, fou 'l monárquich en Moret.

Els elements que l' aclamaren, foren monárquichs tots.

Els republicáns no s' han vist per res á llohar l' estatua d' en Castelar; perque l' homenatge es més be, el de la monarquia agrahida, que 'l de la república restaurada per las mans del gran orador, mestre del art de la paraula.

Si en Castelar s' hagués mort en sa joventut, l' hauria honorat tota l' Espanya.

Ara, sol ho han fet els ventrells agrahits, perque ja es mort.

A l' últim es un fet l' expulsió d' en Pella y Forgas de la Lliga Regionalista.

La Junta Directiva, reunida en sessió magna, ha pres l' acort de dar de baixa com soci de la Lliga á n' en Pella y Forgas, declarant haber vist ab sentiment, la conducta de l' esmentat senyor ab motiu de las darreras eleccions de diputats á Corts, especialment durant 'ls tres dias següents á las eleccions ditas, repobantla severament tant la Lliga com 'ls elements que l' ajudan en sa campanya electoral...

Si volen netejar 'l partit Catalanista... fan ben fet d' escombrar tota la porqueria del partit

¡Mes, no 'n te poca de feyna la Lliga Regionalista!

Va donant joch, lo de la policia de Barcelona.

Els diaris de Madrit, ja hi han ficat poteta y no fan més que passejar 'ls noms d' en Tressols, d' en Memento, d' en Dolcet, d' en Amador y d' en Florensa...

Sembla que 's tracti d' assumpto serio y formal.

¡Com s' erran!

Han de contar 'ls periodistas de Madrid, qu' aquí ningú 'n fa cas de la policia qu' ens en dém de menos de parlar-ne... y que dels vanxullos que 's pensan ells descobrir ara, ja fa temps que n' estém ben enterats.

Mentres 'l ram de policia, 'l porten de Madrid, será tan dolent com 'l d' are ó pitjor.

¿Que no ho saben que venen á fer quartos?
Donchs aquí ja es vell.

¿Aixó es Catalunya?

Sé que soch á Barcelona pro molts cops quedo parat perque ningú no enrahona en catalá ben parlat. Sols sent llenguas forasteras pels passetjos y per tot; per tots istils y maneras ab tota forma y color. Avants, quan algú parlava lo que 's diu municipal, tothom se 'n reya, 'l mirava y ja li deya an... Avuy els carrers n' omplenan d' aquets, un remat molt gran, qui ni ells saben d' ahont venen ni tampoch saben hont van. Avuy tot causa frisansa fins l' aánr á pendre café, el dependent quan s' atansa parla castellá també. ¿Parlas catalá? ets gent baixa sens principis, ni modals, si algún amich ab tú encaixa sos tons no son naturals. No vagis á buscá feyna ni en botiga ni en taller, de la boca esmola l' eyna y fesla parlar estranjer. Veurás com tot desseguida ab l' amo et fas relacions si ets catalá, no es mentida, te pagan ab oracions. Un ne coneix que blasona de catalá refinat y á mi mateix en persona (y aixó que 's un atvocat) d' un anunci que portava no 'm va volgué colocá y després ne colocava un altre de castellá. Y la placa de la porta

que corona lo seu pis
Atvocat diu ab lletra torta
son nom també ho diu aixís.
¡Y abandonan els de casa
per protegí als forasters!
¿Aquets son de nostre rassa?
¿Son catalans? ¡cavallers!..
Sé que soch á Barcelona
pro molts cops quedo parat;
ningú sento que enrahona
com la Mare ens ha ensenyat.

RAMONET DEL CAFÉ

Els Àngels

A la senyoreta R.

Sent petit vaig di á la mare
els angelets ahont son;
y la mare 'm vá respondre
en el cel y en tot lo mon.

Are que ja soch gran
els del cel no hi vist encare
pero els del mon tot just are
els he vist, y quin goig fan.

R. DE LA GALERA

SED INSACIABLE

Qu' es lo que tens, oh dona incomparable,
en tos llabis? ¿quin es lo seu poder?
¿quin malefici en ells pot amagarse,
qu' á sa influencia sento sorollarse
una á una las fibres de mon ser?

¿Quan sobre 'ls meus los sento, ¿qué 'm faria
qu' en tal instant ma vida s' acabés?
S' estremeix fins mon ánima, y ma pensa
per mons desconeguts folla se llença,
com si un immens desitj l' esperonés.

Ben lluny de tu me trobo, mes encara
m' abrusa de tos llabis la cremor;
sento encar' de ta boca humitejada.
lo petoneig ardent, dolsa rosada
que 's filtra per las telas de mon cor.

Es gosar ó penar sentirse 'ls llabis,
dessorre 'ls teus? Encara jo no ho sé.
Jo no sé més qu' es sed abusadora,
insaciable sempre, oh robadora
del meu amor; mon goig y lo meu bé.

RAMÓN E. BASSEGODA

NOVETAT GROMOS RECORTS PER PROGRAMAS MENUS
ALTRA CLAS PROPRIETAT ANUNCIOS INDUSTRIALS
LITURANIA BARCELONESA
S. Ramón, 6
IMPRESIONES RAPIDAS

Diálech

— ?Y no t' estraga 'l chiquillo
siempre ab tant y tant chuclar?
--Més m' estraga... un' altra cosa
y no 'm fassis enrahonar.